

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2015. gada 22. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 193/2015),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma 3. panta otro daļu, 5. panta otro daļu, 6. panta otro un trešo daļu, 7. pantu, 8. pantu, 9. pantu, 10. panta otro un ceturto daļu (turpmāk – apstrīdētais regulējums) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam;

1.2. atzīt apstrīdēto regulējumu par neatbilstošu 1985. gada 15. oktobra Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – Pašvaldību harta) 4. panta sestajai daļai, 9. panta pirmajai, otrajai un piektajai daļai.

2. Apstrīdētais regulējums paredz kārtību, kādā aprēķina pašvaldību izlīdzinātos vērtētos ieņēmumus. Pamatojoties uz tiem, pašvaldībai jāveic iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikuma 1.1. punktā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Tādējādi pieteikuma 1.2. punktā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 7. punktu pašvaldības dome var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā par Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktā minēto lietu ierosināšanu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic, ka, izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja bija vērsusies ar pieteikumu Satversmes tiesā (*pieteikuma Nr.*), apstrīdot Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma atbilstību Satversmes 1. pantam un Pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai, 9. panta pirmajai, otrajai, trešajai un piektajai daļai.

Satversmes tiesas 2. kolēģija 2015. gada 18. septembrī pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, norādot uz pieteikuma neatbilstību Satversmes tiesas likuma prasībām. Lēmumā norādīts, ka pieteikumā nav pamatots, kā katra no apstrīdētā likuma normām aizskar Pieteikuma iesniedzējas tiesības. Satversmes tiesas kolēģija norādījusi, ka pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums par Satversmes 1. panta un Pašvaldību hartas attiecināmību uz Pieteikuma iesniedzējas situāciju.

Šajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzēja lūdz vērtēt konkrētas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma normas. Ir precizēts pieteikuma juridiskais pamatojums, izklāstot katras apstrīdētā regulējuma normas radīto iespējamo tiesību aizskārumu Pieteikuma iesniedzējai, kā arī pārstrukturēta juridiskā argumentācija par apstrīdētā regulējuma iespējamo neatbilstību Pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai, 9. panta pirmajai, otrajai un piektajai daļai.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums un tajā ietvertais prasījums ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija, un tas atkārtoti izskatāms pēc būtības, pārbaudot pieteikuma atbilstību Satversmes tiesas likuma prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmā daļa noteic, ka pieteikumu Satversmes tiesā pašvaldības dome var iesniegt tikai tad, ja apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības.

Pieteikuma iesniedzēja ir aprēķinājusi, ka, pieņemot apstrīdēto regulējumu, tās izlīdzinātie vērtētie ieņēmumi 2016. gadā būs par 3,1 procentiem jeb 137 755 *euro* mazāki nekā 2015. gadā. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka finansējuma samazinājumam esot pastāvīgs raksturs. Proti, apstrīdētais regulējums ilgstoši tās attīstībai radīs nelabvēlīgu ietekmi.

Līdz ar to pastāv pamatota iespējamība, ka apstrīdētais regulējums aizskar Pieteikuma iesniedzējas tiesības.

Tādējādi pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmās daļas prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas ceturtais punkts prasa pieteikumā ietvert tā juridisko pamatojumu. Proti, Pieteikuma iesniedzējai ir jāpamato,

kā apstrīdētās normas aizskar Pieteikuma iesniedzējas tiesības, un kā tās ir pretrunā augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāpārbauda pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētais regulējums neatbilst Satversmes 1. pantam.

No pieteikumā ietvertā juridiskā pamatojuma izriet, ka, pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētais regulējums neatbilst galvenokārt demokrātiskas valsts principam. Atsaucoties uz Satversmes tiesas atziņām, pieteikumā norādīts, ka demokrātiskas valsts princips paredz sabiedrības līdzdalību publisko lēmumu pieņemšanā. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, pieņemot Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likumu, citastarp netika pietiekami izvērtēts tā sabiedriskais labums. Vienlaikus pieteikuma iesniedzēja ir atzinusi, ka valsts ekonomiskās politikas prioritāte 2016. gadā un turpmāk ir sociālās nevienlīdzības mazināšana.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka demokrātijas jēdziena kodols ir sabiedrības vairākuma gribas īstenošana. Galvenie principi, kas ir attīstīti no juridiskā jēdziena „demokrātija”, citastarp attiecas uz publiskās varas dalīšanu un savstarpēju uzraudzību, publiskās varas pakļautību tiesībām, cilvēku vienlīdzību, sociālo solidaritāti (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 19. maija sprieduma lietā Nr. 2008-40-01, 11. punktu*). Tādējādi demokrātija likumdošanas jomā īstenojama, ņemot vērā valsts kopējās intereses. No Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma anotācijas izriet, ka tā mērķis ir, ņemot vērā pašvaldību sociālekonomiskās atšķirības valstī, radīt visām pašvaldībām līdzīgas iespējas ar likumu tām noteikto funkciju izpildei, kā arī veicināt pašvaldību iniciatīvu un patstāvību savu finanšu resursu veidošanā. Pieteikumā nav ietverta apstrīdētā regulējuma analīze no valsts kopējās ekonomiskās politikas prioritāšu un apstrīdētā regulējuma mērķa aspektiem. Proti, nav juridiski pamatotas Pieteikuma iesniedzējas no Satversmes 1. panta izrietošas tiesības pastāvīgi saņemt noteikta apmēra ieņēmumus, neievērojot valsts kopējās prioritātes.

8.2. Pieteikumā pausts viedoklis, ka Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likums pieņemts steidzamības kārtībā un tādēļ likumprojekta apspriešanas laikā nav veiktas pietiekamas konsultācijas ar pašvaldībām.

Satversmes tiesa norāda, ka atbilstoši Satversmes 75. pantam un Saeimas kārtības rullī 92. pantam likumdevējs ir tiesīgs pats izdarīt lietderības apsvērumus par kāda likumprojekta izskatīšanu steidzamības kārtībā (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 3. jūlija sprieduma lietā Nr. 2014-12-01 31. punktu*). Satversmes tiesa arī atzinusi, ka ieinteresēto personu līdzdalība normatīvā akta projekta izskatīšanas procesā var sekmēt objektīva lēmuma pieņemšanu un dažādu interešu līdzsvarošanu, tomēr likumdevējam konkrētas personu grupas viedoklis nav saistošs. Nedz Satversme, nedz Saeimas kārtības rullis nenosaka tiesību normu adresātu uz klausīšanu par obligātu tiesību normu pieņemšanas priekšnoteikumu (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 18.1. punktu un 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 17.2. punktu*). Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums, kāpēc Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma pieņemšana steidzamības kārtībā rada apstrīdētā regulējuma neatbilstību Satversmes 1. pantam.

8.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka ar apstrīdēto regulējumu noteiktā pašvaldību vērtēto ieņēmumu aprēķina metodoloģija ir nepilnīga. Pieteikuma iesniedzēja pauž viedokli, ka citāda ieņēmumu aprēķina metodoloģija un citi datu avoti būtu Pieteikuma iesniedzējai izdevīgāki, jo veicamās iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā būtu mazākas. Pieteikuma iesniedzēja arī uzskata, ka ar apstrīdēto regulējumu noteiktā metodoloģija liedz tai brīvu rīcību ar saviem nodokļu ieņēmumiem un tādējādi apstrīdētais regulējums varētu radīt finanšu resursu nepietiekamību Pieteikuma iesniedzējas funkciju izpildei.

Satversmes tiesa norāda, ka likums „Par pašvaldībām” noteic visām pašvaldībām vienādu funkciju veikšanu, kam nepieciešami atbilstoši resursi. Kā norādīts anotācijā, Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likums nodrošinās līdzsvarotu, reģionāli sabalansētu resursu pieejamību visām pašvaldībām. Pieteikumā nav juridiski argumentēts, kāpēc apstrīdētais regulējums Pieteikuma iesniedzējai izraisītu finanšu resursu nepietiekamību likumā noteikto funkciju izpildei.

Pieteikumā ir minēti vairāki vispārīgi apgalvojumi arī par citu pašvaldību tiesību iespējamu aizskārumu saistībā ar apstrīdēto regulējumu. Tie nevar tikt atzīti par juridisku pamatojumu Pieteikuma iesniedzējas prasījumiem Satversmes tiesas likuma izpratnē.

8.4. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētais regulējums neatbilst Pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai, 9. panta pirmajai, otrajai un piektajai daļai.

Pēc viņas ieskata, Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma pieņemšanas laikā nav notikusi pietiekama konsultēšanās ar visām pašvaldībām. Pieteikumā pausts uzskats, ka pašvaldībai ir tiesības uz pietiekamiem finanšu resursiem, ar kuriem tā drīkst brīvi rīkoties. Pieteikumā uzsvērts, ka finanšu resursiem ir jābūt proporcionāliem pienākumiem, ko veic pašvaldība, un jebkuras finanšu izlīdzināšanas procedūras nedrīkst ierobežot tās rīcības brīvību.

Satversmes tiesas kolēģija, ņemot vērā lēmuma iepriekšējos punktus jau izklāstīto, norāda, ka pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums Pieteikuma iesniedzēja uzskatam, ka Pašvaldību harta garantē tai noteiktu un nemainīgi augstu ienākumu līmeni un konkrētu konsultāciju formu. Pieteikumā nav arī pamatots, kāpēc no Pašvaldību hartas izriet Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz tieši tai izdevīgas metodoloģijas piemērošanu pašvaldību izlīdzināto vērtēto ieņēmumu aprēķināšanā.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām par pieteikuma juridisko pamatojumu.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 193/2015).
Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš